

การสานเสวนาเรื่องการจัดการน้ำของประเทศต่างๆ
ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Mekong Water Dialogues)

The Mekong Water Dialogues

Can Tho, Viet Nam © Ganesh Pangare

“ผ่านการสานเสวนาเรื่องการจัดการน้ำ
ของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
ประชาชนในสังคมทุกชนชั้นมีโอกาส
ที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสำคัญๆ
เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำเพื่อเสริมสร้าง
คุณภาพชีวิตของพวกเขาและการ
ปกป้องสิ่งแวดล้อม”

ฟาม ก๊อก ฮุง, กรมทรัพยากรน้ำ
กระทรวงเกษตรและการพัฒนาชนบท
เวียดนาม

ความเป็นมา

ภูมิภาคลุ่มน้ำโขงซึ่งครอบคลุมอาณาบริเวณ
ของประเทศจีน กัมพูชา สปป.ลาว พม่า ไทย
และเวียดนาม เป็นภูมิภาคที่เติบโตทางเศรษฐกิจ
เร็วที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ในบรรดาผู้อยู่อาศัย
300 ล้านคน มากกว่า 100 ล้านคนมีวิถีที่พึ่งพา
อยู่กับการประมงและผลิตผลอื่นๆ ของระบบ
แม่น้ำสายหลักต่างๆ อันได้แก่ ล้านช้าง-แม่โขง
นุ-สาละวิน แยกชีตอนบน อิระวดี เจ้าพระยา
และแม่น้ำแดง พร้อมกันนั้นการใช้ประโยชน์
ทรัพยากรน้ำในเชิงพาณิชย์ การพัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐานทางน้ำ และมลพิษทางน้ำก็เพิ่มมากขึ้น
เช่นกัน

การสานเสวนาเรื่องการจัดการน้ำของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Mekong Water Dialogues – MWD) ที่มีอยู่สี่เอ็นหรือองค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติเป็นผู้ประสานงานอำนวยความสะดวก โดยกระทรวงการต่างประเทศของประเทศฟินแลนด์ เป็นผู้ให้การสนับสนุนจึงเกิดขึ้นเพื่อทำงานกับประเทศกัมพูชา สปป.ลาว ไทย และเวียดนาม เพื่อปรับปรุงธรรมาภิบาลน้ำด้วยการใช้อำนาจให้มีการตัดสินใจที่โปร่งใสและทุกฝ่ายมีส่วนไปปรับปรุงความมั่นคงในด้านการครองชีพ สุขภาพของมนุษย์ และสุขภาพของระบบนิเวศ โครงการนี้มุ่งหมายที่จะให้โอกาสรัฐบาล ภาคเอกชน และประชาสังคมในภูมิภาคนี้ มีส่วนร่วมในการเสวนาและได้พิจารณามุมมองต่างๆ ในเรื่องการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับน้ำ

ความมุ่งหมาย

เป้าหมายของโครงการนี้คือการปรับปรุงความมั่นคงด้านการครองชีพ สุขภาพของมนุษย์ และสุขภาพของระบบนิเวศในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงผ่านธรรมาภิบาลน้ำแบบมีส่วนร่วม ความมุ่งหมายของโครงการคือการทำให้เกิดกระแสหลักด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียจากหลายภาคส่วน รวมทั้งรัฐบาล ชุมชน ประชาสังคม และภาคเอกชน ในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำ

กระบวนการ

โครงการนี้ทำงานด้วยการพัฒนากระบวนการเสวนาระดับภูมิภาคที่มีแต่ละประเทศเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้ให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียมากขึ้น และมีการเห็นชอบมากขึ้นกับการพึ่งพาซึ่งกันและกันของประเด็นต่างๆ

มีการตั้งคณะกรรมการระดับชาติ (National Working Groups – NWGs) ขึ้นมาขึ้นนำการดำเนินโครงการในแต่ละประเทศ คณะทำงานระดับประเทศแต่ละคณะมีสมาชิกสิบคนที่เป็นตัวแทนรัฐบาล ภาคเอกชน ประชาสังคม แหล่งทุน และสถาบันวิจัย คณะทำงานมีตัวแทนชายหญิงและชนพื้นเมืองด้วย คณะทำงานเป็นผู้จัดทำวาระการเสวนาในระดับชาติและช่วยสร้างความเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้กำหนดนโยบาย คณะทำงานริเริ่มการเสวนา การวิจัย และการผลักดันในเรื่ององค์กรลุ่มน้ำธรรมาภิบาลน้ำข้ามชาติ พื้นที่ชุ่มน้ำ และการชลประทาน โดยมีจุดเน้นในเรื่องการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เป็นประเด็นร่วมในระดับภูมิภาค คณะทำงานมีบทบาทในการนำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับประเทศมาอยู่ได้หลังคาเดียวกันเพื่อหารือ โต้เถียง และเรียกร้องให้มีปฏิบัติการ

The Mekong River Basin

เรื่องสำคัญในลำดับต้น

คณะทำงานเน้นไปที่เรื่องสำคัญในลำดับต้นที่ได้มาจากการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ ซึ่งจะถูกนำมาหารือ ได้เสียง และให้การรับรองต่อไปในการประชุมคณะทำงานที่ผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่าย เข้าร่วมในแต่ละประเทศ

องค์กรลุ่มน้ำ

เพื่อขยับจากการจัดการเป็นภาคส่วนมาสู่การจัดการทรัพยากรน้ำอย่างบูรณาการ (Integrated Water Resource Management – IWRM) ประเทศทั้งสี่ได้นำรูปแบบขององค์กรลุ่มน้ำมาใช้ องค์กรลุ่มน้ำนี้ตอบคำถามในเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ดินน้ำ-ท้ายน้ำ น้ำผิวดิน และน้ำใต้ดิน การขาดแคลนน้ำ คุณภาพน้ำ และการจัดสรรน้ำ หน้าที่ในปัจจุบันขององค์กรลุ่มน้ำเหล่านี้คือประสานระหว่างกระทรวง หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรบริหารต่างๆ เข้าด้วยกัน ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อย ยกเว้นในประเทศไทยซึ่งมีความพยายามอยู่บ้างที่จะให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อแก้ไขประเด็นนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนในกลไกองค์กรลุ่มน้ำจึงเป็นหัวข้อหลักที่เป็นจุดเน้นของการเสวนาน้ำโขง

พื้นที่ชุ่มน้ำ

ปัญหาหลักของการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงคือ การที่สิทธิในการใช้ระบบนิเวศเหล่านี้ของผู้ที่ใช่ประโยชน์จากทรัพยากรพื้นที่ชุ่มน้ำมา แต่ดั้งเดิมมักจะไม่ได้ได้รับการยอมรับ ดังนั้นพวกเขา ก็มักจะไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมในการจัดการทรัพยากร ประเทศในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนล่างทั้งหมดต้องการนโยบายที่ชัดเจนในประเด็นสำคัญๆ ของพื้นที่ชุ่มน้ำและกฎหมายสำหรับการจัดการและการคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด โดยชุมชน ทั้งสองเรื่องนี้สำคัญอย่างยิ่งยวดในการที่จะมีกรอบที่เอื้ออำนวยให้มีการทำกิจกรรมการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในภาคสนาม การสานเสวนาเรื่องการจัดการน้ำของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ทำงานร่วมกับคณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง และสำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาแรมซาร์ หรืออนุสัญญาว่าด้วยการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

Rice planting, Southeast Asia © Mayumi Terao

“แม่น้ำโขงมีความหมายและมุมมองที่แตกต่างสำหรับทุกคน สำหรับชาวประมงแล้ว
แม่น้ำก็สำคัญสำหรับการประมง ในขณะที่สำหรับเกษตรกร
แม่น้ำก็สำคัญสำหรับการชลประทาน”

สรรรค์สนธิ บุญนิยทาน ประเทศไทย

การชลประทาน

การเกษตรกรรมมีส่วนสนับสนุนอย่างสำคัญต่อการครองชีพของคนในท้องถิ่นและเศรษฐกิจระดับของชาติของทั้งสี่ประเทศในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง การชลประทานเป็นการใช้น้ำที่ใหญ่ที่สุดอย่างเดียวในภูมิภาคนี้ กระนั้นภาคชลประทานก็ยังขาดสถาบันชนบทที่เข้มแข็ง ขาดผู้ให้การสนับสนุนบริการ และการมีส่วนร่วมอย่างจำกัดของเกษตรกรในการวางแผนและการจัดการระบบชลประทานต่างๆ ส่วนใหญ่ก็เนื่องมาจากสถานะทางกฎหมายที่อ่อนแอขององค์กรเกษตรกรอันมีผลทำให้เกษตรกรขาดแรงกระตุ้นที่จะมีส่วนร่วม การปฏิรูปนโยบายในภาคส่วนนี้ที่ผ่านมาไม่ได้แก้ปัญหานี้ประเด็นเรื่องสิทธิต่อน้ำ และนิยามของสิทธิ บทบาท และความรับผิดชอบของรัฐและผู้นำอย่างเพียงพอ ความเข้าใจต่อนโยบายและกฎหมายของผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดยังมีอยู่จำกัด

การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

คณะกรรมการอิคารระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (IPCC) จัดให้สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงและพื้นที่ส่วนใหญ่ของ สปป.ลาว และกัมพูชาเป็นพื้นที่ล่อแหลมที่เปราะบางต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ รวมทั้งบริเวณที่ได้รับน้ำจากธารน้ำแข็ง พื้นที่ชุ่มน้ำ และระบบนิเวศน้ำจืด พื้นที่ชายฝั่งที่อยู่ในระดับต่ำ และแนวปะการังด้วย ยุทธศาสตร์ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดและยั่งยืนมากที่สุดจะต้องเป็นยุทธศาสตร์ที่สามารถลดความอ่อนแอที่มีต่อการบีบคั้นกดดันต่างๆ ในปัจจุบันและลดผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในอนาคตได้อย่างต่อเนื่อง โดยการบูรณาการยุทธศาสตร์การปรับตัวภายใต้การทำงานเรื่ององค์กรลุ่มน้ำ ธรรมชาติบาลพื้นที่ชุ่มน้ำ และการชลประทาน

ความรู้เพื่อปฏิบัติการ

การสานเสวนาเรื่องการจัดการน้ำของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ให้ข้อมูลความเป็นมาและการวิเคราะห์ที่สำคัญยิ่งผ่านทางสื่อและสิ่งตีพิมพ์ที่เป็นความรู้ที่ผู้มีส่วนได้เสียต้องการนำไปพัฒนายุทธศาสตร์และการทำงานที่มีประสิทธิภาพไปสู่การจัดการทรัพยากรน้ำที่เป็นธรรมและยั่งยืนในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

*“เป็นเรื่องสำคัญที่เราจะต้องรู้วาทิกรรม
ด้านการพัฒนาตามแนวแม่น้ำโขงสร้าง
ผลกระทบอย่างไรต่อกัมพูชาโดยทั่วไปและ
ทะเลสาบตอนเล็ข้บเป็นการเฉพาะ”*

พนฯ เสไอเฟียบ อติตรงเลขาริการใหญ่
ทางการลุ่มน้ำตอนเล็ข้บ กัมพูชา

สี่พันดอน

แม่น้ำโขงภายใต้การคุกคาม เรียงความภาพสำรวจตรวจค้นเกาะสี่พันเกาะที่ล้อมรอบระยะทาง 50 กิโลเมตรที่ตึงตาตึงใจของแม่น้ำโขง มันเป็นการเดินทางที่ออกมาเป็นภาพและให้ข้อมูลอย่างมากผ่านช่องทางน้ำที่ถักทอสานกันอย่างกว้างขวางเป็นเขาวงกต เกาะแก่งและดินที่อยู่อาศัยในลำน้ำที่มีน้ำท่วมเป็นฤดูกาล และกลุ่มอันซับซ้อนของน้ำตกที่ใหญ่ที่สุดในทวีปเอเชีย

ธรรมาภิบาลน้ำ

รายงานการสังเคราะห์เสนอประเด็นหลักเกี่ยวกับธรรมาภิบาลน้ำในกัมพูชา สปป.ลาว และเวียดนาม รวมทั้งประเด็นเฉพาะแต่ละประเทศและประเด็นร่วมของประเทศทั้งสามนั้น มีการให้ข้อเสนอแนะสำหรับการเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับคำแนะนำสำหรับหัวข้อที่สำคัญในลำดับต้นเพื่อการเสวนาระดับประเทศและระดับภูมิภาคในอนาคต

การสำรวจตรวจค้นอนาคตน้ำร่วมกัน

การสานเสวนาเรื่องการจัดการน้ำของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เมื่อวันที่ 6-7 กรกฎาคม พ.ศ. 2549 ณ กรุงเวียงจันทน์ สปป.ลาว

การสานเสวนาเรื่องการจัดการน้ำในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

การรวบรวมเอกสารและการนำเสนอจากการสานเสวนาเรื่องการจัดการน้ำของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง: การสำรวจตรวจค้นอนาคตน้ำร่วมกัน เมื่อวันที่ 6-7 กรกฎาคม 2549 ที่เวียงจันทน์ สปป.ลาว

ธรรมชาติของพื้นที่ชุ่มน้ำในพื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงในเวียดนาม

นักวิทยาศาสตร์และผู้จัดการพื้นที่ชุ่มน้ำจากมหาวิทยาลัยกันทอปประเมินสภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำความสำเร็จและสิ่งท้าทายของการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ และทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ไหลไป ไหลกลับ: กลุ่มน้ำทอนเลซ็บ

โอกาสสำหรับการทำให้โครงการกลมกลืนกันในด้านารอนุรักษ์และการจัดการทะเลสาบใหญ่ของกัมพูชา ทรัพยากรสำหรับการเสวนาและการตัดสินใจว่าจะจัดการกับโครงการอย่างไรในอนาคตเพื่อประกันการคุ้มครองระบบนิเวศที่มีคุณค่าแห่งนี้ในระยะยาว

For more, visit our website at: www.iucn.org/asia/mekong_dialogues

สถานที่ติดต่อ

หากต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการสานเสวนาเรื่องการจัดการน้ำของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และค้นหาว่าท่านหรือองค์กรของท่านจะสามารถมีส่วนได้อย่างไรบ้าง กรุณาติดต่อกับเราได้ตามที่อยู่ข้างล่างนี้

ภูมิภาคเอเชีย

Water and Wetlands

สำนักงานภูมิภาคเอเชียของไอยูซีเอ็น

63 ถนนสุขุมวิท ซอย 39

เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทร. 02 662 4029

โทรสาร: 02 662 4387

อีเมล: mwd@iucn.org

ประเทศกัมพูชา

IUCN Cambodia

#19 Street 312

Sangkat Tonle Basac

Khan Chamkarmon

Phnom Penh, Cambodia

P.O. Box 1504

Tel: +855 023 222 311

Fax: +855 023 222 312

E-mail: mwd-cambodia@iucn.org

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

IUCN Lao PDR

082/01 Fa Ngum Road

Ban Watt Chan

Vientiane, Lao PDR

P.O.Box: 4340

Tel: +856 21 216 401

Fax: +856 21 216 127

E-mail: mwd-lao@iucn.org

ประเทศไทย

ไอ ยู ซี เอ็น ประเทศไทย

63 ถนนสุขุมวิท ซอย 39

เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทร. 02 662 4029

โทรสาร: 02 662 4388

อีเมล: mwd-thailand@iucn.org

ประเทศเวียดนาม

IUCN Viet Nam

Villa 44/4 Van Bao Street

Ba Dinh, Hanoi, Viet Nam

Tel: +84 4 726 1575

Fax: +84 4 726 1561

E-mail: mwd-vietnam@iucn.org

สำนักงานภูมิภาคเอเชียของไอยูซีเอ็น
63 ถนนสุขุมวิท ซอย 39
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทร. 02 662 4029

โทรสาร: 02 662 4387

อีเมล: mwd@iucn.org

www.iucn.org/asia/mekong_dialogues

International Union for Conservation of Nature

